

Kommunikation og leg med børn og unge i sundhedsvæsenet

Et uddannelsesprogram

Juli 2025

Line Klingen Gjærde, Børnelæge under uddannelse, ph.d., postdoc

Jakob Thestrup Hansen, MScGH, ph.d.-studerende

Jane Hybschmann, MScPH, ph.d.-studerende

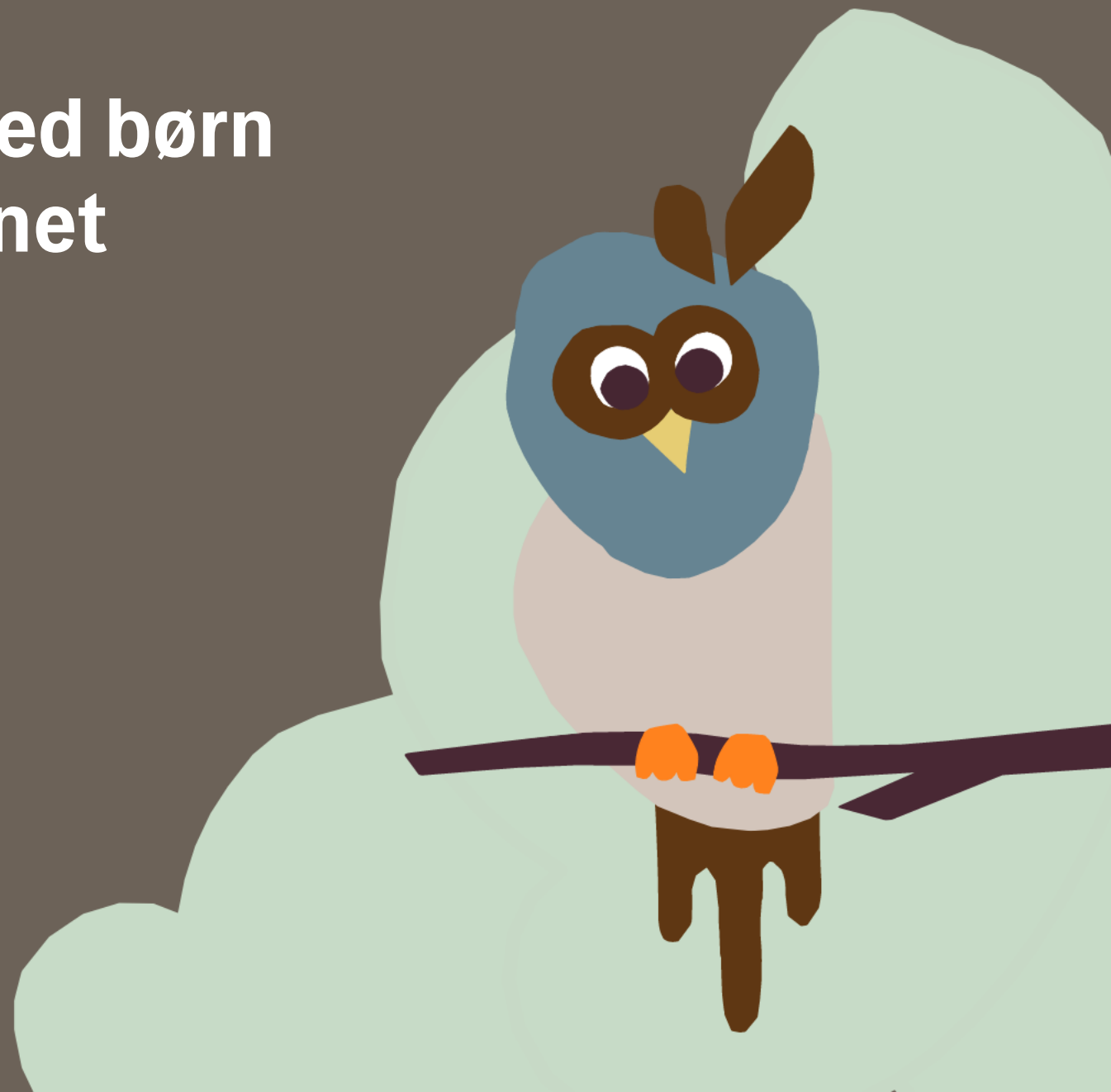
Lærke Winther Fysioterapeut, Cand scient san, ph.d.-studerende

Jette Led Sørensen, Overlæge, ph.d., MMed, Professor

Thomas Leth Frandsen, Lægelig Senior Projektchef

Materialet er udviklet og kvalificeret i perioden 2023-2024 gennem workshops og i samarbejde med en tværfaglig arbejdsgruppe og en styregruppe på Mary Elizabeths Hospital (MARYS). Materialet er også diskuteret i MARYS' ledergruppe.

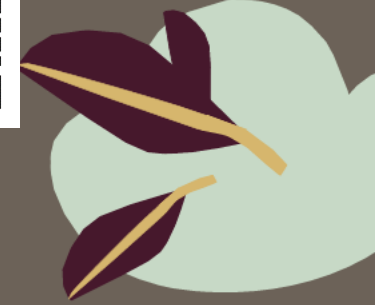

Kommunikation med børn og unge - hvorfor?

45% forstår ikke den information
de får af sygeplejersker og læger

25% oplever at skulle gøre
noget mod deres vilje

Integration af leg i klinisk arbejde, baggrund

Leg og
MR?

Hvad er leg på
hospitalet?

Procedurer &
diagnostik

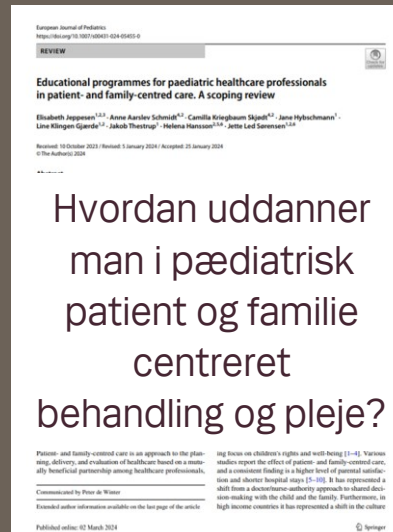
Træning &
Rehabilitering

Leg på
hospitalet

Patient-
uddannelse

Coping &
Rekreation

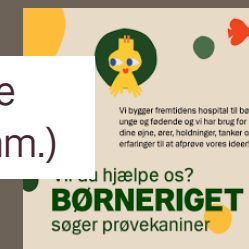
Ex. Børn og
bevægelse

Hvordan uddanner
man i pædiatrisk
patient og familie
centreret
behandling og pleje?

Input fra børn og unge
(MARYS' Brugerpanel mm.)

Eksisterer der
programmer i
forvejen?

Leg/legende tilgang → kommunikation på en nærværende måde (især med børn og unge)

Hvad siger børn og unge?

Do

Attitude og fremtoning

- Sig hej og præsenter dig selv
- Kend barnet/den unges navn
- Smil og hav en venlig og rolig fremtoning
- Tag dig tid til at tale med barnet/den unge
- Vær tålmodig og undgå at tvinge noget igennem
- Brug humor og vittigheder, hvis barnet/den unge er i humør til det

Kommunikation

- Tal som udgangspunkt med barnet/den unge
- Tal gerne om andet end sygdom og behandling
- Giv information til barnet/den unge efter alder og udviklingsniveau
- Vælg ord omhyggeligt og giv information i passende doser
- Lad barnet/den unge vide hvad du gør, før du gør det
- Lyt til barnet/den unge (verbalt og nonverbalt) og spørg hvordan han/hun har det
- Spørg barnet/den unge hvor meget information han/hun har brug for
- Forbered barnet/den unge for at gøre ham/hende fortrolig med procedurer og behandling

Relation og tillid

- Lav klare aftaler med barnet/den unge
- Indgå i leg og aktiviteter med barnet/den unge
- Brug fysisk kontakt, hvis barnet/den unge inviterer til det (især mindre børn)
- Involver forældre for at fremme komfort og tryghed (især mindre børn)
- Disträher barnet/den unge under ubehagelige procedurer
- Anerkend barnet/den unge (f.eks. belønninger efter en procedure)

Don't

Attitude og fremtoning

- Lad være med at virke stresset/fortrævet, da barnet/den unge kan opleve det som, at du er vred
- Gå ikke midt i en samtale
- Lad være med at lave sjov, hvis barnet/den unge ikke er i humør til det

Kommunikation

- Undgå at tale for hurtigt
- Lad være med at stille de samme spørgsmål igen og igen
- Undgå kun at snakke med forældre og tale over barnet/den unges hoved
- Fortæl ikke barnet/den unge at de ser godt ud, hvis han/hun føler sig syg
- Tal ikke til unge som om de er børn

Relation og tillid

- Gør ikke noget, der ikke er aftalt
- Tving ikke barnet/den unge til at gøre noget mod deres vilje

Hvad siger børn og unge?

Do

Attitude og fremtoning

- Sig hej og præsenter dig selv
- Kend barnet/den unges navn
- Smil og hav en venlig og rolig fremtoning

Attitude og fremtoning

Sig hej og præsenter dig selv

Kend barnet/den unges navn

Smil og hav en venlig og rolig fremtoning

Kommunikation

Tal som udgangspunkt med barnet/den unge

Relation og tillid

- Lav klare aftaler med barnet/den unge
- Indgå i leg og aktiviteter med barnet/den unge
- Brug fysisk kontakt, hvis barnet/den unge inviterer til det (især mindre børn)
- Involver forældre for at fremme komfort og tryghed (især mindre børn)
- Distraher barnet/den unge under ubehagelige procedurer
- Anerkend barnet/den unge (f.eks. belønninger efter en procedure)

Don't

Attitude og fremtoning

- Lad være med at virke stresset/fortrævet, da barnet/den unge kan opleve det som, at du er vred
- Gå ikke midt i en samtale

Attitude og fremtoning

Lad være med at virke stresset/fortrævet, da barnet/den unge kan opleve det som, at du er vred

Kommunikation

Undgå kun at snakke med forældre og tale over barnet/den unges hoved

"De var smilende, venlige
men nogle af dem havde
lidt travlt, der nok fik dem i
lidt dårlig humør"
Pige, 14 år

"De skal ikke bare kun
tale til de voksne, men
huske at spørge børnene
om de er okay"
Pige, 7 år

"Sige hvad de
hedder"
Dreng, 6 år

"De skal ikke snakke hen over
hovedet på mig. De skal være
bedre til at snakke til mig og
ikke kun til mine forældre"
Pige, 17 år

"Nogle gange siger
de mærkelige ting,
som jeg ikke forstår"
Dreng, 12 år

Kommunikationsmodel

Læringsmål

Kompetencer

Kommunikation og leg med børn og unge i sundhedsvæsenet

Formål

Sundhedsfaglige skal bidrage til, at der opnås **tryghed**, **forståelse** og **samarbejde** med barnet, den unge og forældrene

Kommunikation og leg med børn og unge i sundhedsvæsenet

Målgruppe

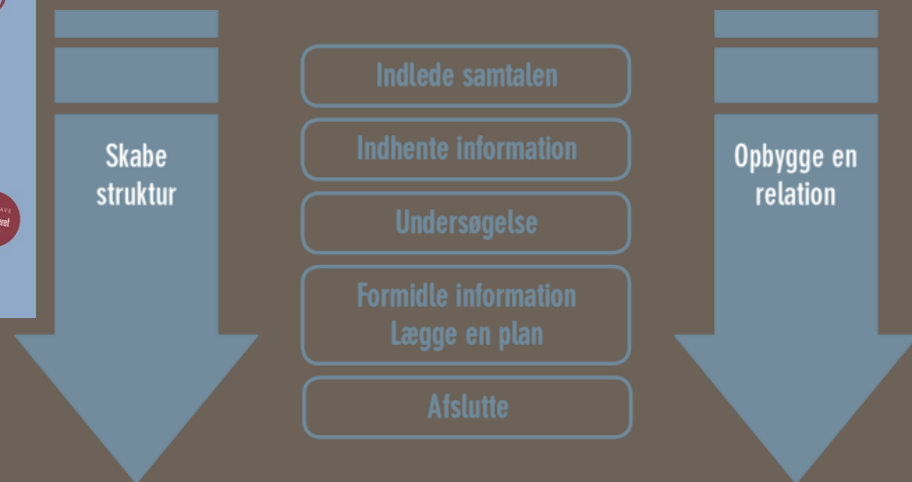
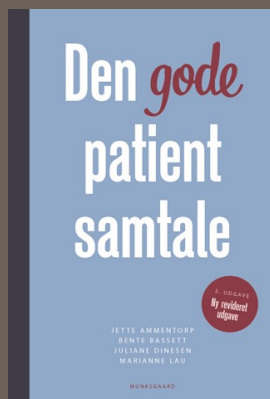
Alle sundhedsfaglige med kontakt til børn og unge: Fx
Sygeplejersker, SOSU, læger, fysioterapeuter, ergoterapeuter,
bioanalytikere, diætister, sekretærer/SAK, portører, rengøring,
pædagoger, psykologer, socialrådgivere, lærere, radiografer o.a.

Det skjulte curriculum (Hidden curriculum)

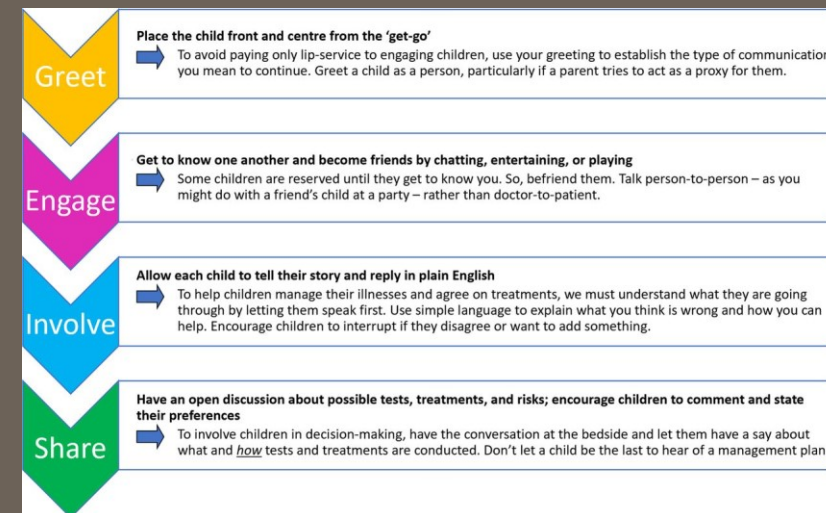
Baggrund og eksisterende modeller

"Den gode patientsamtale" (Cambridge-Calgary Guide)

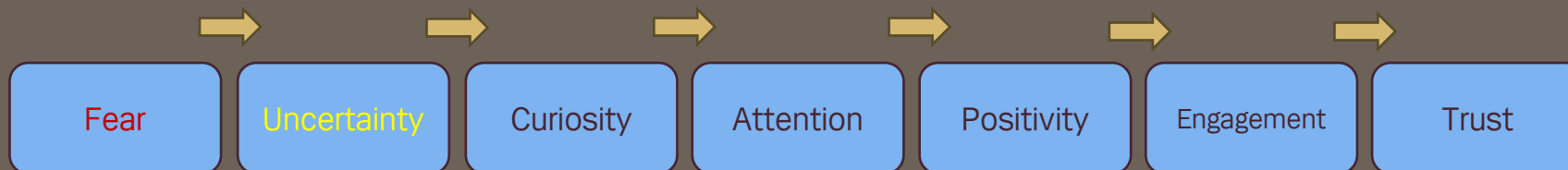
Zulman et al, JAMA, 2020

Davison et al, BMJ ADC Education & Practice, 2021

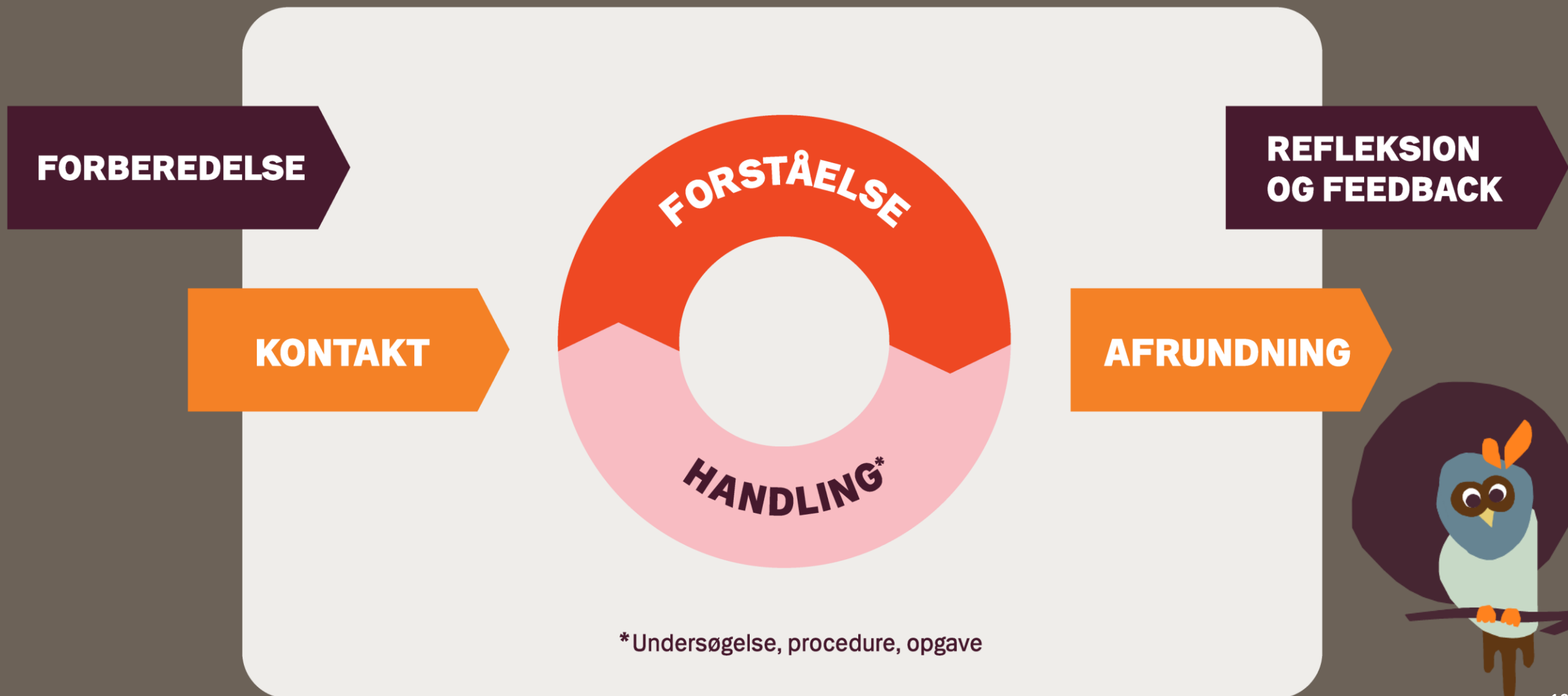

Høeg et al, Ped Blood & Cancer, 2023

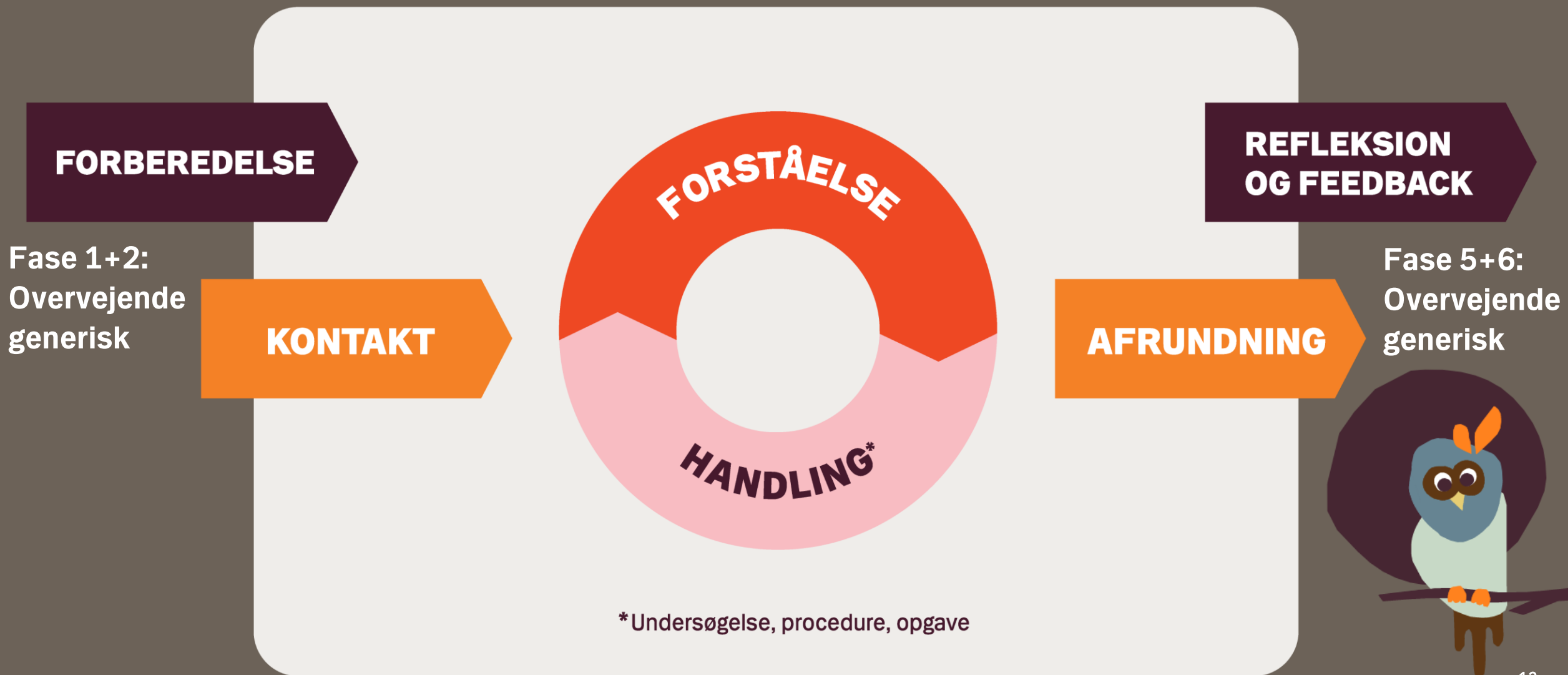

Krauss et al, Eur J Pediatr, 2024

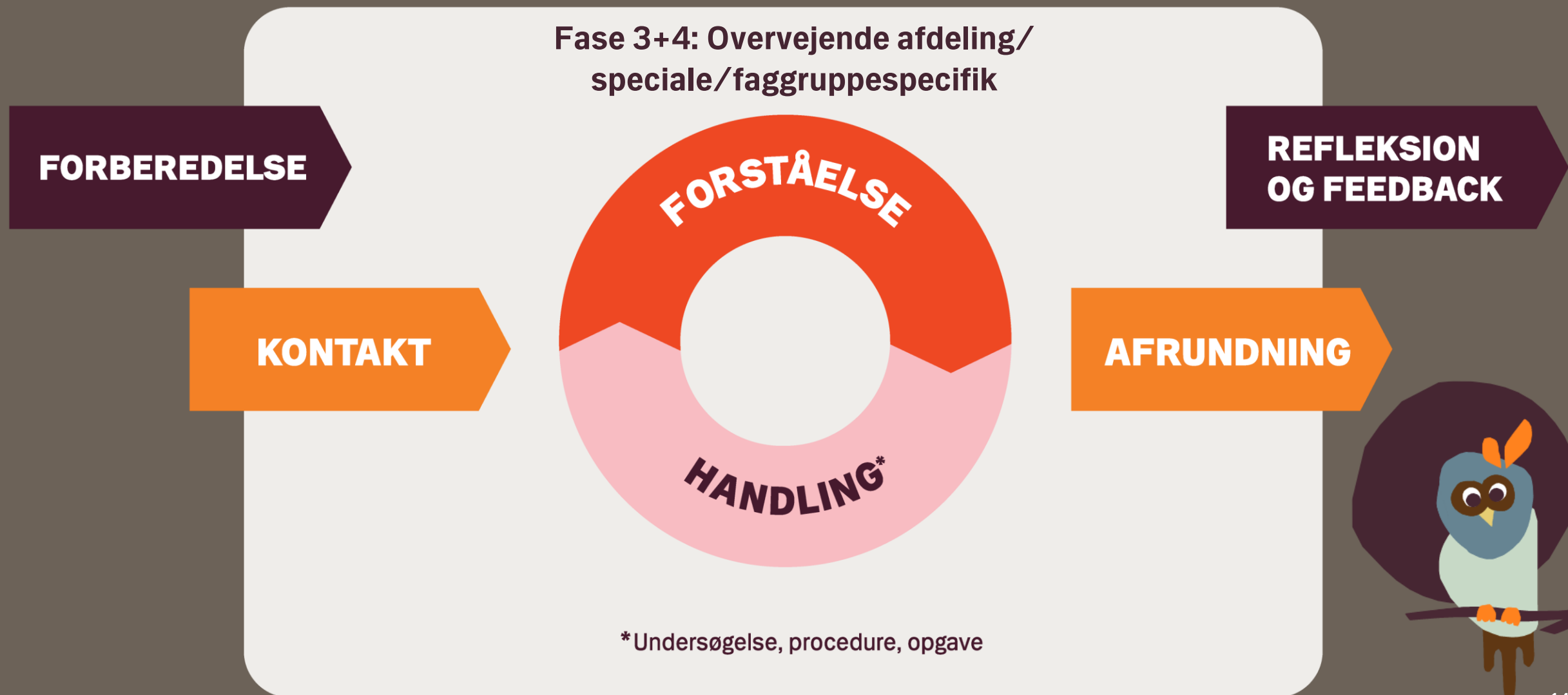
Kommunikationsmodel: Blik for Børn & Unge

Kommunikationsmodel: Blik for Børn & Unge

Kommunikationsmodel: Blik for Børn & Unge

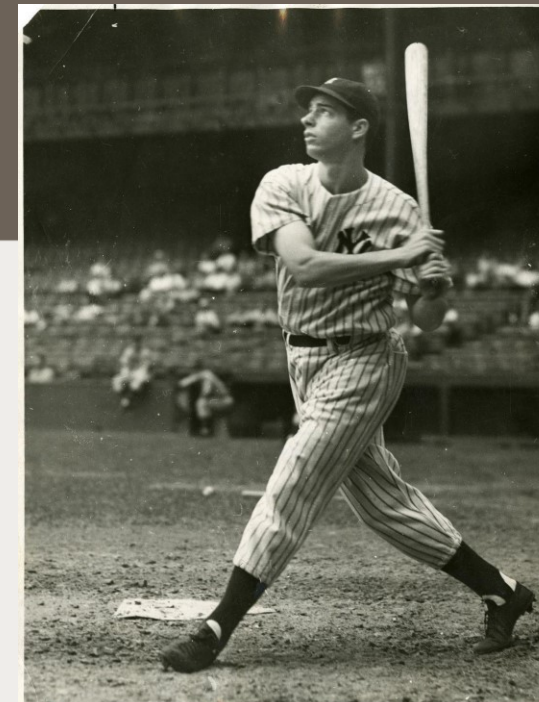

Forberedelse (prepare with intention)

FORBEREDELSE

“There is always some kid who may be seeing me for the first or last time; I owe him my best”

Joe DiMaggio

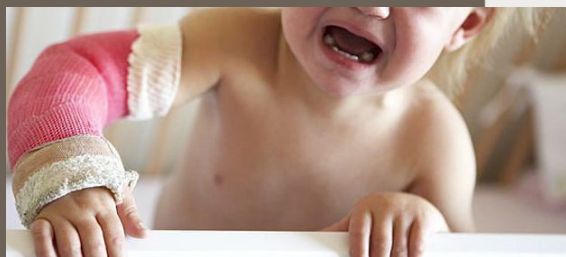
Barnets Profil/Ungeprofilen

Vejledning til brug af Barnets Profil/Ungeprofilen:
<https://www.rigshospitalet.dk/maryelizabethshospital/uddannelse/Documents/Barnets%20profil%20-%20vejledning.pdf>

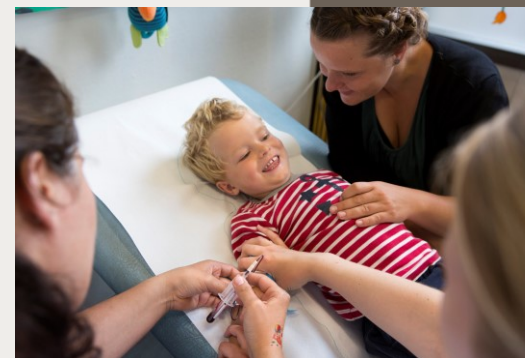

Kontakt

KONTAKT

“Aflæsning af barnet/den unges signaler og kropssprog:
Fremstår barnet/den unge alderssvarende, bange og
afvisende eller tillidsfuld og imødekommende?”

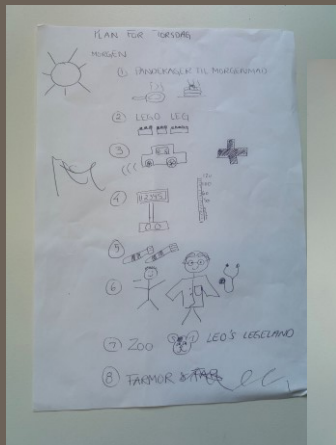
Bange/afvisende

Tillidsfuld

Forståelse - eksempler

Samarbejdskontrakter

FORSTÅELSE

MR forberedelse

Sondekuffert

Plantavler

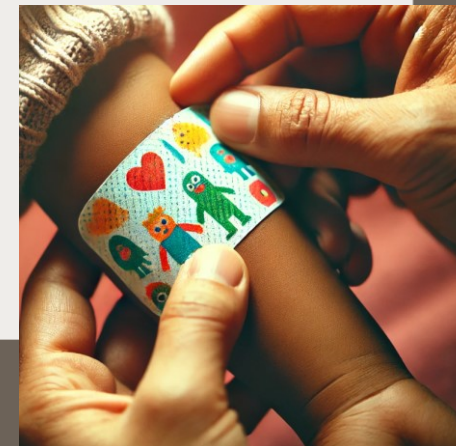

Afrunding

“Den betænksomme afsked”

AFRUNDNING

Materiale - Folder

Materialer og mere information:

<https://www.rigshospitalet.dk/marylizabethshospital/uddannelse/Sider/uddannelsesprogrammet-kommunikation-og-leg-med-boern-og-unge-i-sundhedsvaesenet.aspx>

6

Scan barcode for mobil/tablet version →

Kommunikation og leg
med børn og unge i
sundhedsvæsenet

**MARY
ELIZABETHS
HOSPITAL**

Riget for børn,
unge og gravide

20

Materiale – App

Oversigt alders- og udviklingssvarende kommunikation 0-18-årige i sundhedsvæsenet		
Alder	Psykologisk / Kognitiv udvikling	Sygdomsforståelse / opfattelse
Spædbarn 0 – 1 år	- Barnet er helt afhængigt og tæt knyttet til sine forældre - Barnet forstår ikke at forældre stadig eksisterer, når de ikke kan se dem - Barnet matcher andres følelser, dvs. afkoder kropssprog og stemninger	- Ingen forståelse for sygdom - Barnet bruger forældres reaktioner som pejlemærker
Vuggestuebarn 1 – 3 år	- Har opfattelse af selv at være centrum for alt - Begyndende sprog, men kan ikke udtrykke følelser eller behov fuldt ud verbalt - Reagerer instinktivt på de følelser og stemninger de mærker fx. græder ved behov for tryk - Erindringer er ubevidste, men påvirkede af tidligere oplevelser - Tiltagende nuanceret følelsesregister - Har ikke forståelse af tid - Følsomme overfor adskillelse fra forældre	- Kropslige fornemmelser og kommunikerer ofte kropsligt sig væk, græder, rækker ud - Genkender erfaringer med - Kan fortælle at noget gør ondt, hvor lidt/hvor meget - Tror at sygdom altid opstår - Bruger forældres reaktioner som pejlemærker - Opfatter ikke døden som noget
Børnehavebarn 3 – 6 år	- Konkret tænkende uden forståelse af tid, hvis ikke det forklares ud fra velkendte hverdagsrutiner - Forklar tid med børnevenlige forklaringer, ex. at man skal sove to gange før det er fredag - Kan være drevet af en følelsesmæssig logik, der ikke er rationel	- Sygdomsforståelse er præget af magisk tænkning dvs. at barnet tror at det kan påvirke sygdomme sine tanker/handlinger - Har svært ved at forstå sygdomme som smitte - Forstår at man kan komme til at blive syg og kan have frygt for det - Bruger forældres reaktioner som pejlemærker

11.52
5G 84

Vejledning

Vejledning

Aldersssvarende kommunikation

Aldersgrupper	Psykologisk/kognitiv udvikling	Sygdomsforståelse og opfattelse af død	Verbal kommunikation	Handlestrategier
0-1 år				
1-3 år				
3-6 år				
6-12 år				
13-18 år				

Denne del af appen viser en oversigt over kognitiv udvikling, sygdomsforståelse, verbal kommunikation og handlestrategier for børn og unge i forskellige aldersgrupper.

Vælg en aldersgruppe i menuen for at starte.

Navigation

14.05
5G 65

Skolebarn (6-12 år)

Psykologisk/kognitiv udvikling

Forrige aldersgruppe

Sygdomsforståelse og opfattelse af død

- Sproget er næsten fuldt udviklet og barnet forstår tid (kan bedst forholde sig til konkrete begivenheder, fx fødselsdag, sommerferie osv.)
- Evne til at bekymre sig
- Stor indlevelsessevne
- Barnet forstår andres følelser og at det de gør, påvirker andre mennesker, fx tanker om skyld og ansvar
- Er optaget af retfærdighed
- Er bedre til at skjule de følelser, de egentlig har, og har flere strategier til at regulere deres følelser
- Kan identificere sig med jævnaldrende og ønsker ofte ikke at være anderledes fx syg

Næste aldersgruppe

MARY ELIZABETHS HOSPITAL

Riget for børn, unge og gravide

Mary Elizabeths Hospital
Riget for børn, unge og gravide
Rigshospitalet

Kontaktinformation

Jette Led Sørensen: jette.led.soerensen@regionh.dk

Jakob Thestrup Hansen: jakob.thestrup.hansen@regionh.dk

REGION

Materialer og mere information:

<https://www.rigshospitalet.dk/maryelizabethshospital/uddannelse/Sider/uddannelsesprogrammet-kommunikation-og-leg-med-boern-og-unge-i-sundhedsvaesenet.aspx>